

Veiledningsskriv til forvaltningsloven § 36

Statsforvalteren ser i forbindelse med klagesaker at det i Nav-kontorenes vedtak etter sosialtjenesteloven ikke alltid er opplyst om retten til å kreve saksomkostninger etter forvaltningsloven (fvl.) § 36. Vi vil derfor med dette veiledningsskrivet gjøre oppmerksom på følgende:

I de tilfellene hvor Nav-kontoret helt eller delvis omgjør eget vedtak til gunst for brukeren, skal brukeren gjøres oppmerksom på sine muligheter til å fremme krav om dekning av saksomkostnader etter fvl. § 36. Kravet skal rettes til Nav-kontoret. Det samme gjelder i de situasjonene hvor Nav-kontoret opphever eget vedtak.

I forvaltningsloven § 36 står følgende:

«Når et vedtak blir endret til gunst for en part, skal han tilkjennes dekning for vesentlige kostnader som har vært nødvendige for å få endret vedtaket, med mindre endringen skyldes partens eget forhold eller forhold utenfor partens og forvaltningens kontroll, eller andre særlige forhold taler mot det.

[...]

Spørsmålet om en part skal få dekning for saksomkostnader, avgjøres av klageinstansen, men av underinstansen dersom underinstansen har truffet nytt vedtak i saken. Det organ som treffer avgjørelsen, er ansvarlig for at det offentliges utgifter etter første ledd blir dekket, men har kostnadsansvaret sitt grunnlag i mangel ved vedtaket eller saksforberedelsen, kan fastsettes at ansvaret helt eller delvis skal ligge hos det eller de avgjørelsesorganer som var ansvarlig for mangelen. Kravet må settes fram senest 3 uker etter at melding om det nye vedtak er kommet fram til vedkommende, dog gjelder § 29 fjerde ledd samt §§ 30-32 tilsvarende. Avgjørelsen kan påklages etter reglene i dette kapittel om ikke annet er fastsatt av Kongen. For særskilte saksområder kan Kongen fastsette klageregler som utfyller eller avviker fra disse regler, herunder om klage når avgjørelsen er tatt av kommunestyreorgan som nevnt i § 28 annet ledd. Saksomkostnader som er tilkjent en part etter reglene i annet ledd, kan tvangsinnføres etter reglene for dommer.

Dersom vedtaket er blitt endret, skal parten gjøres merksam på retten til å kreve dekning for saksomkostnader, med mindre det er usannsynlig at han har hatt vesentlige saksomkostnader eller det må antas at han eller hans fullmektig kjenner retten. Dersom det i andre tilfelle finnes rimelig at spørsmålet om dekning for saksomkostnader blir vurdert, bør parten gis nødvendig vegledning.»

Hvilke vilkår som må være oppfylt for å ha rett på dekning av saksomkostnader, fremgår av første ledd: Vedtaket må ha vært endret til gunst for parten, og kostnadene knyttet til arbeidet som har ført til endring av vedtaket må ha vært nødvendige og vesentlige.

Hva betyr «endret til gunst»?

Vilkåret om at vedtaket er endret til gunst, innebærer at Nav-kontoret har fattet nytt vedtak hvor klageren er gitt en større rett enn i det første vedtaket. Det er ikke av betydning om Nav-kontoret endrer vedtaket på eget initiativ, eller om det endres etter klage.

Hva menes med «kostnadene må være vesentlige og nødvendige»?

For å kunne ta en vurdering av om kostnadene har vært nødvendige og vesentlige, er det viktig at det innhentes dokumentasjon på hvilke kostnader klageren og/eller advokat/fullmektig har hatt knyttet til endringen av vedtaket. Er det brukt advokat i saken, bør det kunne fremlegges en spesifisert timeliste.

Vesentlige kostnader

Det er bare vesentlige kostnader som kan kreves dekket. I henhold til forarbeidene og juridisk teori oppfattes vilkåret forutsetningsvis som en avgrensning mot sedvanlige utgifter til porto, tap ved tidsspille og lignende. Utgifter til advokatbistand er en typisk utgift som er tenkt dekket etter § 36, men også andre utgifter som f.eks. gebyrer, kopieringsutgifter og reiseutgifter må kunne kreves dekket dersom de er vesentlige.

Nødvendige kostnader

I praksis er det lagt til grunn at det ved vurderingen av om de påløpte kostnadene har vært nødvendige for å få endret vedtaket, bør tas utgangspunkt i partens subjektive oppfatning av nødvendigheten, ikke i om det objektivt sett var nødvendig å f.eks. bruke advokat. I Ot.prp. nr. 3 (1976-77) s. 101 er det uttalt at det ved vurderingen av om utgiftene har vært nødvendige, må legges vekt på om det var forståelig at parten pådro seg utgifter for å få endret vedtaket.

I henhold til juridisk teori og uttalelser fra Sivilombudsmannen må det antas at kravet om at kostnadene må ha vært nødvendige, gjelder både timesats og timeforbruk. Av Ot. Prp. nr. 3 (1976-77) s. 101 følger at det ved vurderingen av om arbeidet med en klage må anses som nødvendig, skal legges vesentlig vekt på sakens vanskelighetsgrad.

Endringen skyldes partens eget forhold eller forhold utenfor partens og forvaltningens kontroll

Dersom innholdet av det opprinnelige vedtaket skyldes partens forhold, eller forhold utenfor det offentliges eller partens kontroll, eller andre særlige forhold taler mot å pålegge forvaltningen omkostningsansvar, skal sakskostnader normalt ikke tilkjennes.

Dette betyr at dersom det skal foreligge en rett til dekning av sakskostnader, må endringen skyldes forhold innenfor forvaltningens kontroll.

I henhold til Justisdepartementets rundskriv JD Rundskriv G-37/95 punkt 2.15 b kan retten til dekning etter omstendighetene avskjæres der det fremlegges nye faktiske opplysninger, forutsatt at plikten til å innhente opplysninger til bruk for saksbehandlingen er oppfylt, jf. utredningsplikten etter fvl. § 17 første ledd.

Altså: Hovedregelen er at fremleggelse av nye opplysninger som medfører en omgjøring ligger utenfor forvaltningens kontroll, og vil derfor ikke gi en rett til dekning av sakskostnader. Men, dersom de nye opplysningene som legges frem er et resultat at forvaltningens manglende oppfyllelse av utredningsplikten, jf. fvl. § 17, og veiledningsplikten, jf § 11, vil endringen ligger innenfor forvaltningens kontroll.

For hvilken periode kan det kreves dekning av sakskostnader?

Det kan kreves dekning for kostnader knyttet til arbeid som er gjort av klageren/advokaten i perioden mellom Nav-kontorets opprinnelige vedtak og det nye omgjøringsvedtaket til gunst.

Kostnader som knytter seg til arbeid gjort før Nav-kontorets opprinnelige vedtak og etter omgjøringsvedtaket, vil ikke ha vært nødvendig for å endre vedtaket.

Finnes det særlige grunner som taler mot dekning av sakskostnadene?

Særlige grunner som kan tale mot slik dekning, kan for eksempel være at klageren selv har bidratt til feilen ved å gi uriktige eller ufullstendige opplysninger.

Klage på vedtak om saksomkostninger

Vedtak om saksomkostninger kan påklages, jf. fvl. § 28. Klage skal fremsettes for Nav-kontoret. I likhet med klager på enkeltvedtak etter sosialtjenesteloven skal Nav-kontoret vurdere og undersøke de forhold som fremkommer i klagen. Dersom vedtaket opprettholdes etter ny behandling, sendes klagen til Statsforvalteren for endelig klagebehandling. Saksfremlegget vedlagt sakens dokumenter skal oversendes klageren med en frist for eventuelle kommentarer før saken oversendes Statsforvalteren. Ved oversendelse av klagesak ber vi om at vårt oversendelsesskjema benyttes. For mer informasjon om behandling av klagesaker og oversendelse til Statsforvalteren, se vårt informasjonsskriv nr. 2/2021.